

Læreplan i blyglasshåndverkerfaget

Fastsatt som forskrift av Utdanningsdirektoratet 10. februar 2021 etter delegasjon i brev av 13. september 2013 fra Kunnskapsdepartementet med hjemmel i lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) § 3-4 første ledd.

Gjelder fra 01.08.2021

Om faget

Fagets relevans og sentrale verdier

Blyglasshåndverkerfaget handler om tilskjæring av glass og innfatning av disse i bly- eller messingprofiler. Gjennom praktisk arbeid med tradisjonelle teknikker i restaurering og nyproduksjon utvikler lærlingene kunnskap om materialer og stilarter i arkitektur- og kunsthistorien. Faget skal sette framtidige yrkesutøvere i stand til å utføre tradisjonelt blyglasshåndverk for å utsmykke det offentlige og private rom for et bredt spekter av private og offentlige kunder.

Alle fag skal bidra til å realisere verdigrunnlaget for opplæringen. Blyglasshåndverkerfaget skal bidra til utvikling av produkter med utgangspunkt i bærekraft, kvalitet, kultur og historie. Faget viderefører tradisjonell håndverkskunnskap og tar vare på ressurser for fremtiden. Faget skal bidra til å skape respekt for og forståelse av kulturarv, og på dette grunnlaget kan nye løsninger utvikles. Lærlingene utvikler kritisk tenkning gjennom å arbeide med praktiske oppgaver der valg og utførelse har betydning for prosessen og resultatet. Lærlingene skal oppleve mestring og finne sin egen faglige identitet gjennom å utvikle håndlag og reflektere over håndverksutførelsen i arbeid med blyglassprodukter. Faget skal bidra til å gi lærlingene kunnskap om arbeidsgivers og arbeidstakers plikter og rettigheter og om betydningen av trepartssamarbeidet, der arbeidsgiveren, arbeidstakeren og myndighetene jobber sammen for å utvikle faget og et bedre arbeidsliv.

Kjerneelementer

Blyglasshåndverk og restaurering

Kjerneelementet blyglasshåndverk og restaurering handler om å planlegge og framstille arbeider i bly- eller messinginnfattet glass og å restaurere blyglassarbeider. Videre handler det om håndverksmetoder og teknikker innenfor blant annet glasskjæring, glassmaling og innfatning med blyprofiler og andre teknikker som inngår i faget. Restaurering av blyglassarbeider innebærer å tilbakeføre verket til tidligere utseende ved at arbeidet utføres etter en antikvarisk plan og med tradisjonelle materialer og verktøy. Videre handler det om arbeidsrutiner for å forebygge belastningsskader og utføre arbeidet i tråd med gjeldende regelverk for helse, miljø og sikkerhet.

Materialkunnskap

Kjerneelementet materialkunnskap handler om materialenes egenskaper og muligheter. Det innebærer valg og bruk ut fra egenskapene til bly, messing, og glass, og hvordan tid og vær påvirker materialene.

Verktøylære

Kjerneelementet verktøylære handler om bruk og vedlikehold av maskiner, verktøy og utstyr. Det innebærer å velge og bruke verktøy som egner seg for oppgaven. Det handler også om å framstille spesialverktøy og annet utstyr om arbeidsoppgaven krever det.

Tverrfaglige temaer

Bærekraftig utvikling

I blyglasshåndverkerfaget handler bærekraftig utvikling om praktisk problemløsning for å håndtere de miljøskadelige materialene som brukes i faget. Det innebærer å reflektere kritisk over hvordan utøvelsen i faget kan tilpasses gjeldende regelverk for miljøfarlige materialer, samtidig som man ivaretar det tradisjonelle håndverket. Bærekraftig utvikling handler også om holdbar kvalitet og gjenbruk i forbindelse med å utføre og restaurere blyglassarbeid. Videre handler det om faget som en del av arbeidet med å sikre verdens kulturarv og å fremme regionale og lokale kulturer, tradisjoner og produkter.

Grunnleggende ferdigheter

Muntlige ferdigheter

Muntlige ferdigheter i blyglasshåndverkerfaget innebærer å beskrive, dele og utvikle kunnskap med faglig innhold. Muntlige ferdigheter innebærer også å uttrykke egne meninger, lytte og gi respons. Det innebærer også å bruke fagspråk i drøfting og refleksjon over faglige emner og bygge opp argumentasjon tilpasset mottaker og formål. Lærlingene utvikler muntlige ferdigheter når de drøfter, reflekterer og presenterer saker alene og i fellesskap.

Å kunne skrive

Å kunne skrive i blyglasshåndverkerfaget innebærer å dokumentere arbeid og kommunisere med kunder og andre samarbeidspartnere. Det innebærer også å skrive tekster for å synliggjøre ideer, valg og meninger i det praktiske arbeidet. Det betyr videre å utforske og reflektere over faglige emner og problemstillinger, bygge opp argumentasjon og å bruke kilder på en kritisk måte som lar seg etterprøve. Det innebærer også å revidere egne tekster.

Å kunne lese

Å kunne lese i blyglasshåndverkerfaget innebærer å bruke faglitteratur, faglige spesifikasjoner og bestillinger for å finne og vurdere informasjon i tekster om faglige emner og å bruke kilder på en kritisk måte som lar seg etterprøve. Det innebærer videre å sammenligne, tolke og systematisere informasjon i ulike tekster, tegninger, tekniske beskrivelser og veiledninger med tegn og symboler for å trekke faglige slutninger.

Å kunne regne

Å kunne regne i blyglasshåndverkerfaget innebærer å beregne pris, ta mål og beregne målestokk, volum og proporsjoner og å konstruere mønster, form og rom. Det innebærer også å bruke og bearbeide informasjonen for å forstå og vise sammenhenger og å sammenligne og presentere resultater på ulike måter.

Digitale ferdigheter

Digitale ferdigheter i blyglasshåndverkerfaget innebærer å bruke digitale ressurser til å innhente informasjon og å kommunisere og presentere eget arbeid. Digitale ferdigheter vil videre si å vurdere, bearbeide og sammenstille informasjon, være kildekritisk og vise til kilder. Det handler også om å utvikle etisk bevissthet og vise digital dømmekraft ved å følge regler og normer.

Kompetansemål og vurdering

Kompetansemål og vurdering blyglasshåndverkerfaget

Kompetansemål

Mål for opplæringen er at lærlingen skal kunne

- planlegge, gjennomføre og dokumentere eget arbeid
- utvikle design, lage skisser, arbeidstegninger og sjablonger til et blyglassvindu og kunne anvende disse i det praktiske arbeidet
- beregne tid og pris på egne produkter og tjenester og vurdere sammenhengen mellom materialvalg, produktivitet og lønnsomhet
- utforske ulike teknikker, materialers egenskaper og bruksområder og anvende kunnskap om dette i eget arbeid med design og produktutvikling
- gjøre rede for dagens trender sett i lys av tradisjoner og fagets historie og anvende dette som inspirasjon i eget arbeid

- presentere og markedsføre egne produkter, og produkter ut fra bestillinger, og gjøre rede for hvordan ulike valg kan påvirke sluttproduktet
- skjære alle typer flatt glass med glasskjærer på frihånd, med linjal og etter sjablong
- gjenkjenne og utføre håndmalte konturstreker og toning på glass med glassmaling for innbrenning
- vurdere og gjøre rede for bruk av dekorasjonsarbeider på flatt glass ved hjelp av sandblåsing, liming av glass og enkle ovnsteknikker og bruke disse i eget arbeid
- montere sammen glassbiter til en helhet med bly- eller messingprofiler
- lodde sammen og kitte bly- og messinginnfattede vinduer med vinduskitt
- demontere og montere blyglassarbeider i henhold til gjeldende regelverk for helse, miljø og sikkerhet
- vurdere skader og tiltak for å reparere og restaurere enkle blyglassarbeider og begrunne valg knyttet til gjenbruk, holdbarhet og gjeldende antikvariske prinsipper
- finne og vurdere informasjon for å analysere faglige spørsmål og problemstillinger og bruke kildene på en måte som lar seg etterprøve
- beskrive og gjøre rede for hovedtrekk i fagets arkitekturhistoriske og håndverksmessige tradisjon som grunnlag for faglige valg innenfor restaurering eller nyproduksjon
- vurdere miljøeffektene av blyglassproduksjon og gjøre rede for hvordan utførelse, gjenbruk og avfallshåndtering påvirker helse, miljø og sikkerhet
- bruke og vedlikeholde maskiner, verktøy og utstyr, holde orden i verksted og på egen arbeidsplass og følge gjeldende regelverk for helse, miljø og sikkerhet
- utvikle og bruke spesialverktøy og annet utstyr ved behov og ut fra arbeidsoppgave
- arbeide etter regelverk og avtaler som regulerer arbeidsforholdet, og gjøre rede for arbeidsgiverens og arbeidstakerens plikter og rettigheter

Underveisvurdering

Underveisvurderingen skal bidra til å fremme læring og til å utvikle kompetanse. Lærlingene viser og utvikler kompetanse i blyglasshåndverkerfaget når de bruker kunnskaper, ferdigheter og kritisk tenkning til å løse arbeidsoppgaver i faget.

Instruktøren skal legge til rette for lærlingmedvirkning og stimulere til lærlyst gjennom varierte arbeidsoppgaver. Instruktøren og lærlingene skal være i dialog om lærlingenes utvikling i blyglasshåndverkerfaget. Lærlingene skal få mulighet til å uttrykke hva de opplever at de mestrer, og reflektere over egen faglig utvikling. Instruktøren skal gi veiledning om videre læring og tilpasse

opplæringen slik at lærlingene kan bruke veiledningen for å utvikle kompetansen sin i faget.

Vurderingsordning

Sluttvurdering

Før svenneprøven må alle ha bestått en skriftlig eksamen laget ut fra læreplanen i faget. Eksamen utarbeides sentralt og sensureres lokalt. Eksamen skal ikke ha en forberedelsesdel.

Opplæringen i blyglasshåndverkerfaget skal avsluttes med en svenneprøve. Alle skal opp til svenneprøven, som skal gjennomføres over minst fire virkedager.